

YURTTA LIKE T M

G R

8. sınıf için yurtta lık e itimi programı , ö renci ya grubunu, önceki sınıflarda bu dersin ö renilmesiyle elde edilen bilgi ve becerileri ve yurtta lık e itimine benzeri içerikler sunan di er dersleri de göz önünde bulundurarak hazı rlanmı tır.

Önceki sınıflarda bu dersten elde edilen bilgiler, yurtta lık alanı nda yeni bilgi ve becerilerin sa lanı lması nda ö rencilere bir temel (esas) olarak hizmet eder - bunlar genelde insan hakları yla, yurtta ları n görev ve sorumlulukları yla ve ekonomik ya antı yla ba lı dır (ilgilidir) - bu da toplumsal ya amı n en önemli etmenlerindedir. nsan hak ve özgürlükleri daha önceki sınıflarda da sunulup ö renilmi tir (özellikle 6. sınıfta) ancak 8. sınıfta hak, görev ve sorumluluklar alanı daha fazla ekonomi alanı yla ba lı (ilgili) olacaktır. Yurtta ları n, ekonomi, üretim, tüketim, bilim ve teknoloji gibi çok somut alanlarla bu bilgi ve beceri ba lı lı , ö rencilere, toplumun en önemli alanı olan - ekonomi planı nda gelecekte katılı mcı olmaları konusunda yardımcı olur.

8. sınıfta ö rencileri öyle bir ya grubunda bulunmaktalar ki, bu dönemde e itimlerinin önemli bir safhasını (dönemini) tamamlamakla birlikte, yeni ve çok önemli bir ba ka safhaya da ba lamaktalar – bu da ilk önce yönelme sonra da mesleki açı dan belirlenme dönemidir. Kulüb, dernek ve enstitüler üzere daha önceleri elde edilen bilgiler, gönüllü etkinlikler mantı mın çalı ma mantı ıyla ve kazanç sa lı yan etkinliklerle daha kolay bir ekilde uyum sa layabilmeleri için ö rencilere çok de erli tecrübeleri hizmete sunmu olacaktır. Bunu, ayrı ca toplumun genel geli mesindeki insan ya amı nda bilim ve teknolojinin rolü konusunda elde edilen bilgi ve beceriler de sa layabilir.

UZAK HEDEFLER

Sekizinci sınıfta yurtta lık e itimi dersinin u amaçları vardı r:

- İnsan hak ve sorumluluklarını n saygı lanması öneminin bilinçle mesini oldu u gibi, aynı zamanda ya , cinsiyet, etnik köken, ekonomik statüs vb. gibi esaslar üzere her çe it diskriminasyona karşı gelme yeteneklerin geli mesine yardı m sunması
- Demokratik kosova toplumunda ki sosyal, ekonomik ve siyasi ya amda etkin katılı mını n hazı rlanması .
- Ö renciye, yerli zenginliklerin planlı bir ekilde kullanı mı anlamasını n oldu u gibi, Kosovanı n ekonomik kaynaklarını n do ru yönetim ekillerini anlamasını nda yardı m sunmak.
- Ö rencide ekonomik ve toplumsal geli mede bilim ve teknolojinin rolü konusunda oldu u gibi, genel sosyal ve ahsı ilerleme konusunda da bilgileri geli tirmesi.

GENEL HEDEFLER

Yurtta lık e itimi dersinin amaçları temelince, sekizinci sınıfta ö rencisi u hedeflere ula malı dı r:

Tutum ve de erleri geli tirme açısı ndan

- Farklı cinsiyet, etnik, din, kültür, ırk mensubuna ait bireylere karşı hoş görü alanı nda;
- Ya , cinsiyet, dini köken, ırk, ulusal mensubiyet temelince her çe it ayrı mcı lık ekillerine karşı gelerek.

Bilgi açısı ndan

- Çalış ma yassasını n , temel haklardan biri olan çalış ma hakkını ve i çilerin i yerlerinde korunmalarına ait uluslararası beyanmeleri;
- u kavramları : irket, holding, korporasyon, yönetim ve ekonomi ile Pazar alanları yla ba lı olan di er kavramları ;
- De i ik irket çe itlerini (kamu irketler, özel, karma).
- Kosova ekonomisindeki durumu ve temel kaynakları ;

Analama açısı ndan

- Yurtta ları n görev ve sorumluluklarını oldu u gibi, i ç i, yönetici ve irket müdürlerinin de görev ve sorumluluklarını ;
- irketlerdeki yönetime etkin katılı mını n oldu u gibi, yönetime ait etki çe itlerinin önemini;

- Çocukları çalıştırmadaki de i ik kötüye kullanma ile eksploata- syon (sömürme) ekilleri;

De erlendirme açısı ndan

- Yurtta olarak ona dü en görev ve sorumlulukları yerine getirmesi;

Uygulama açısı ndan

- Aile, okul, topluluk ve toplum içindeki ya amla ilgili ahsi görev ve sorumluluklar;

Analiz açısı ndan

- Maddi kazanı mlar konusunda ki tüketim ve tasarruf etkinlikleriyle ilgili ortaya çı kan etkiler;

Sentez açısı ndan

- Ekonomi ve toplumun genel geli mesinde bilim ve teknolojinin rolü.

DERS YAPISI

Yurtta lı ke itimi bu sı nı fta 18 hafta esnası nca haftada 1 ders olarak ö renilir

KATEGOR LER	ALTKATEGOR LER	DERS SAYISI
HAK VE SORUMLULUKLAR	nsan/çocuk hak ve özgürlükleri	3
	Görev ve sorumluluklar	2
EKONOM VE TEKNOLOJ	Çalı ma/i , üretim ve tüketim	5
	Pazar ve da ılı m	4
	Bilim, teknoloji ve toplum	4

DERS ÇER

nsan/çocuk hak ve özgürlükleri

Ö renci unları ö renmelidir: yurtta , kültürel, ekonomik, siyasi ve sosyal hakları neler ve hangileri oldu unu?; insan hakları nı n yasal savunulması nı ; insan hak ve özgürlüklerinin korunması na ait Kosova ve dünyada ki örgütlerin hangileri oldu unu?;

Kazanımlar

Örenci:

- İnsan ve çocuk haklarını korumasına ait devletin örgütlerle dernek çeşitlerini fark eder;
- İlerindeki devletin ayrımcı eylemlerini anlar;

Görev ve sorumluluklar

Örencilerin görev ve sorumlulukları nedir?; kanunların saygılamayı, insan haklarını saygılanmasını, taksatların (vergilerin) ödenmesini, iktidara katılımlı, sorumluluk duygusunun ne olduğunu?

Kazanımlar:

Örenci:

- Demokratik toplumda devletin görev ve sorumluluklarını açıklar;
- Görevleri sorumluluktan ayırır;

Çalışma (iş), üretim ve tüketim

Örenci:

İnsanın hayatta kalabilmesi ve sosyal güvencesi için mecburi bir faaliyet olarak çalışmayı (iş); çalışma yassasını; işçi haklarını ve iş yerinde korunmayı.

Ekonomi nedir? Geleneksel ekonomi, planlanmış ekonomi ve pazar ekonomisi, ekonomi dalları; Kosova ekonomisi.

Ekonomik kaynakların çeşitlerini ve Kosova'nın doğal zenginliklerini.

Doğal kaynakların adaletsiz ve planlanmamış şekilde sömürülmesinden doğan olumsuz sonuçları.

Üretim süreci ve etmenleri. Sermayenin kullanım sistemi ve yatırımlar. Ödeme sistemlerini, bankaları, vergileri.

Mesleki (profesyonel) yeteneklerle için daimi gereksinimler ve okul ile meslekler.

Kosova'da ve dünyede işsizlik, fakirlik gibi sosyal sorunlar.

Kazanımlar:

Örenci:

- İş, aile ve topluluk içindeki yaşamın zenginleştirilmesinde çalışmanın (işin) çok önemli bir rol olduğunu anlar;

- Geleneksel ekonomi, planlı ekonomi ve pazar ekonomi arasındaki farkları bilir;

Pazar ve dağılım

Örnek: pazar ve pazar ekonomisi; rekabet ve tekelleşme; sunum ve istem; yerel pazar, bölgesel ve dünya; nakliyat ve nakliyat çeşitleri; fiyatlar ve malların kalitesi; reklam ve pazarlama.

Kazanımlar:

Örnek:

- Maddi zenginliklerin dağılımı için en yaygın eğilim pazar olduğunu anlatır;
- Sunumun ne olduğunu ve istemlerin ne olduğunu açıklar;

Bilim, teknoloji ve toplum

Örnek unları örneklerdir: ekonomi, endüstri, kültür ve günlük yaşamın gelişmesinde bilim ve teknolojinin rolünü; haberleşme devrimini ve internetin etkisini;

Kazanımlar:

Örnek:

- Toplumun gelişmesinde çok önemli etmen olarak bilim ve teknolojinin rolünü açıklar;

DERSLER ARASI İLİŞKİ

Daha önceki sınıflara kıyasla, 8. sınıfa ait yurttaşlık programının içeriğinde genelde ekonomi ve teknoloji alanına ait konulara yer basmaktadır. Ekonomi alanından sorunların bu plan programda yer alması, yurttaşlık eğitiminin **ekonomi** ile bir bağlantılı olduğunu gösterir. Ekonomi alanına ait bazı esas kavramlar: sermaye, yatırım, para, pazar, üretim, tüketim vb. bu derse ait plan-programın ders bölümleri olacaktır.

Tarih ile bağlantılı temel dört alt kategori dersinin program içerikleri olanaklı olacaktır: (1. İnsan hak ve özgürlükleri, 2. çalışma (iş), üretim ile tüketim,

3. Pazar ve dağılım, ve 4. Bilim ve teknoloji). Bu konuların ders içerikleri, tarih dersinde de öğrenilecek ve onların tarihi açıdan gelişmesiyle de bağlantılı olacaktır. Demek oluyor yurttaşlık eğitimi dersinin **Tarih** ile

ba lı lı 1 **Co rafia** dersiyle olan ba lı lı k kadardı r, çünkü bu derste de de i ik yerlerde ve de i ik zamanlarda toplumsal ekonomik sorunlar üzerinde durulur.

Yurtta lı k e itimi ayrı ca **türkçe dersiyle** de ba lı dr, çünkü ö rencilerin dil kültürleri ekonomi alanı na ait yeni terim ve deyimleriyle de zenginle ir, ki bu olgu ö rencinin kültürel geli mesine de yardı mcı olur.

Resim dersiyle ba lı lı 1 figürler (grafikon, tabela) yada di er resimler sayesinde olur, çünkü bu ekilde de i ik ekonomik, toplumsal ve yurtta sorunları görüntülü bir ekilde ortaya çı kar.

Grafikon, rakamlar ve de i ik istatistik hesaplamalarla **Matematik** dersiyle olan ba lı lı k ta ortaya çı kar.

Fizik ve teknolojiyle ba lı lı k ise u alt kategorilerdeki içeriklerle sa lanı r: bilim ve teknoloji, teknik araçları n kullanı lması na ait gereksinimlerle: bilgisayarlar, bandçalar, kameralar, diktafonlar, fotoğraf makinesi vb. bu derste görülen e itimde.

Ö RET MYÖNTEMLER

Yurtta lı k e itimi dersinin plan-programı nı gerçekte tirebilmeleri için, ö retmenlerin bir sürü metod kullanmaları gereklidir- bu metod çe itleri program içeriklerine ve bu ders çerçevesinde ö rencilerin gerçekte tirmeleri gereken ö devlere ba lı dı r. Sı nı fta aç ı klama ve tartı malar, literatürün okunması , gruplarda çalı malar, bireysel çalı malar, pratik etkinlikler, internetin kullanı mı , sahne etkinlikleri, multimedyaları n kullanı mı , olay yerine ziyaretler, bilgilerin toplanması , onları n hazı rlanması ile tanı tı lması yurtta lı k e itimi ders vermesinde ve ders ö renilmesinde kullanılan metodları olu turur.

Ders verme metodolojisi uzun bir süreç olmakla birlikte ne sı nı fta ba lar ne de sı nı fta sona erer, ancak üç safhadan olu ur:

1. Planlama ve hazı rlama
2. Dersin geli tirlmesi, dersin yönlendirilmesi, sı nı ftaki atmosfer, disiplin ve ö rencilerin ilerlemelerine dair de erlendirme, H.S.D.
3. Kendi kendini de erlendirme ile dersten sonraki yansı ması .

Ders verme, ders görme ve ö retmen-ö renci pozisyonları arası ndaki ba lı lı k üç safhayı içerir.

1. Dersten önce
2. Ders esnası nca
3. Dersten sonra

İ lk safhada yer alanlar: motivasyon, hedefler, de erlendirme, kaynaklar ve zamanı n denetlenmesi vb.

kinci safhada H.S.D ders yapı sı .
Üçüncü safhada: gerekenden çok geni leme (geni letilmi etkinlik)

Ö retmen tarafı ndan derse uygun metod ve tekniklerin seçilip uygulanması yla sa lanan dersin iyi yönetilmesi ba arı lı ders vermeyi en iyi bir eilde nitelendirir. Bunlardan bazı ları nı anı yoruz (sayı yoruz).

Hazı rlanma: ilerici örgütleyiciler, grafik örgütleyici, breinstorming, yönlendirilmi okuma, serbest yazı vb.

Sunu: nsert. İki bölümlü gündem, kar ılı klı ders verme, ilerletilmi ders vb.

De erlendirme: tartı ma a ı , kompozisyon 5 dakki., A.T.S. vb.

Dersin planlama ve hazı rlanması nda oldu u gibi, dersin örgütlenmesinde, sı nı fı n yönetilmesinde, ö rencileri motive etmekte, ö rencilerle ileti im kurmakta ve onları n de erlendirmesinde, ö retmenin yetenekli olması çok büyük bir önemdedir.

DE ERLEND RME

Ö rencinin yurtta lık e itimi dersindeki ilerlemesi sadece soruldu u anda ölçülemez, ö rencinin de erlendirilmesi sı nı f, okul, toplulukta ki seferberli i ve aktif katılı m süreci boyunca yapı lı r. Yurtta lık e itiminde ö rencinin de erlendirilmesi yapı lı rken bu sadece ö renilen bilgilere dayalı olmamalı dı r, bu durumda ayrı ca ö rencinin çevresindeki davranı ları , topluluk içindeki gözlemleri, bu dersin plan ve programı yla ö ngörölmü konuları n açılanması na yarı yacak önemli bilgi ve delillerin toplanması gibi de i ik pratik etkinlik ile becerilerinde göz önünde bulundurulması gerekir.

De erlendirme neden yapı lı r?

- Ö rencinin ilerlemesine dair bilgileri edinmek için,
- Ö rencileri motive etmek için,
- Planla tırılı mı hedefleri gerçekte tirebilmek için,
- Ö rencinin gelecekteki ö renimine dair hazı rlı klı olup olmadığı nı de erlendirmek için.

De erlendirme sistematik ve çe itli olmalı dı r. Yurtta lık e itimi dersinde uygulanabilecek de erlendirme çe itleri unlardır: kurucu de erlendirme, toparlayıcı , te is edici, iç de erlendirme, dış de erlendirme, hergünkü, devamlı , objektif vb.

Görüldü ü gibi de erlendirmenin gerçekte tirilmesi de i ik eki--llerde yapı lmaktadır: sözlü, yazı lı , pratik, toparlayıcı konular, dosya, testler, ödev ve sı navlar. Bu tür de erlendirmeler yapı lı rken bunları n amacı ö rencilerde çalı ma alı kanlı ını n, yazı yazma yetene inin, okumanı n, irdeleme yetene inin, örgütlemenin, bireysel ve toplumsal yeteneklerinin, grupla çalı mak için motivasyon yaradı lı ını sa lanı lması na yöneliktir. Bu farklı de erlendirme çe itleri ö renci kimli inin olu turulması na yardı mcı olur.

Ö rencinin yurtta lı k e itimi dersindeki ilerlemesi sadece soruldu u anda ölçülemez, ö rencinin de erlendirilmesi sı nı f, okul, toplulukta ki seferberli i ve aktif katılı m süreci boyunca yapı lı r. Yurtta lı k e itiminde ö rencinin de erlendirilmesi yapı lı rken bu sadece ö renilen bilgilere dayalı olmamalı dı r, bu durumda ayrı ca ö rencinin çevresindeki davranı ları, topluluk içindeki gözlemleri, bu dersin plan ve programı yla ö ngörölmü konuları n açılı mı na yarayacak önemli bilgi ve delillerin toplanması gibi de i ik pratik etkinlik ile becerilerinde göz önünde bulundurulması gerekir.

De erlendirme tek taraflı bir süreç olmamalı dı r (ö retmen - ö renci) do rusu bu de erlendirme çok yönlü olmalı dı r. Ö rencilerde ders verme ve de erlendirmeye ait içerik ve metodolojiler konusunda ele tirel de erlendirme alı kanlı kları na ö zen gösterilmelidir.

Okulun, toplulu un özellikle de ö rencinin iyili i için, okul tarafı nca ö rencinin sadece de erlendirilmesi için de il, kendi kendini de de erlendirebilmesi için ko ullar sa lanmalı dı r.

KAYNAKÇA

1. David C.Saffell, *CIVICS Responsibilities and Citizenship*, Grade 9, Westerville, Ohio, 2000
2. James E. Davis & Phyllis Maxey Fernlund, *CIVICS Participating in Government*, New Jersey 2001
3. Center for Civic Education, *We the People...*, Level II, 1993
4. Richard T. Schaefer & Robert P. Lamm, *Sociology*, The McGraw-Hill Companies, Inc. 1998
5. Bardhyl Musai, *Metodologjie e mësimdhënjes*, Tiranë 2003
6. Bardhyl Musai, *Psikologji e edukimit*, Tiranë 1999
7. www.dadalos.org
8. www.unicef.org
9. www.ilo.org